

Jonge wijn in nieuwe zakken

In de ogen van de Farizeeën en de schriftgeleerden is Jezus een stoorzender. Een lefgozer die als een onbevoegde arts, als een ongevraagde vernieuwer, als een bruidegom zonder bruid de wereld op zijn kop zet. Hij verstoort de heilige orde, die heldere tweedeling tussen ons soort mensen en vreemden, tussen goeden en fouten, tussen witten en zwarten, tussen de geslaagden en zij die aan het kortste eind hebben getrokken, tussen mensen die deugen en de deugnieten. Hij doorbreekt de veilige grenzen en schept chaos. Kortom, waar deze Jezus verschijnt steekt een gevaarlijke wind op, smelten muren en verandert de vertrouwde wereld, zo vertelt Lucas vandaag in een verhaal over een tollenaar die opstaat en volgeling wordt.

Het verhaal begint simpel en argeloos. Jezus wandelt naar buiten en ziet bij het tolhuis aan de rand van het stadje een tollenaar zitten met de joodse naam Levi. Hij zegt tegen hem: volg mij. En Levi staat op, laat alles achter en volgt hem. De sleutel van deze kleine scène zit in het werkwoord zien. Hoe je kijkt, bepaalt wat je ziet. Ons hoofd, ons verstand, ons brein, zit vol met meningen, verzamelde kennis, krantenberichten en burenpriat, vol opvoeding en ervaringskennis, vol oordelen en vooroordelen en dat volle hoofd speelt een belangrijke rol bij het kijken. Voordat je het weet, scan je je omgeving op gevaren en kansen, zoek je houvast en zet je jezelf schrap voor het vreemde. Angst en vertrouwen vechten in je hoofd om de hoofdrol bij het kijken.

Hoe kijkt Jezus naar deze joodse medebroeder die een tollenaar is geworden, een belasting-inner in dienst van de vijand, de Romeinse bezetter. Een medemens die goed fout zit, die niet deugt, die een verkeerde keuze heeft gemaakt. Iemand die aan de verkeerde kant staat, zit. Wie is hij? Wat is zijn verhaal. Wie ziet wie hij echt is, ook al is dat voor de betrokken persoon zelf een raadsel? Wie delft zijn gezicht op? Wie tilt zacht de sluier op die zijn hart verduistert? Misschien is Levi zichzelf wel kwijt geraakt? Vervreemd van zijn ware zelf. Want ook deze Levi is door de omstandigheden waarschijnlijk in deze baan gerold. Hij was zijn inkomen kwijtgeraakt door de Romeinse bezetting en een vriend had hem op deze mogelijkheid gewezen. Je moet voor je gezin zorgen en dit is nu eenmaal de realiteit. Het was wennen, maar al snel ontdekte Levi de voordelen. Het leverde heel wat extra provisie op, verdiende goed en hij nam de maatschappelijke afkeuring voor lief. Welke organisatie is wel brandschoon? Overal zijn zakkenvullers en mensen die zich verrijken ten koste van anderen, ten koste van het milieu, ten koste van de belasting, ten koste van het gemeenschappelijk belang. Zonder vuile handen gaat het niet. We zijn geen engelen, maar mensen die zichzelf moeten proberen te redden, het hoofd boven water zien te houden. Zo is dat. We leven tenslotte niet in het paradijs. En het Zwitserleven-gevoel komt ook niet vanzelf uit een belastingparadijs vallen.

Jezus kijkt naar deze tollenaar, die een naam heeft, Levi, en ziet deze mens met aandacht en eerbied aan. Niet alleen de buitenkant, de hokjes en etiketten, het goede pak en de gouden ring, maar ook het gezicht, de ogen, die vensters van de ziel die de binnenwereld openen. Het gelaat dat het innerlijk weerspiegelt, waarin het verlangen en het levensverdriet van een mens wonen. Jezus kijkt en luistert deze mens te voorschijn en beaamt het appèl dat vanuit Levi zonder woorden klinkt: doodt mij niet, kus mij ten leven! Jezus kijkt met aandacht en liefde, contemplatie heet dat. Lucas gebruikt hier dan ook een heel bijzonder Grieks woord en niet het gebruikelijke en alledaagse woord voor zien en kijken. Het gaat hier om: schouwen, met verwondering aanschouwen, met aandacht aanwezig zijn, de hele werkelijkheid doorzien tot bij de bron die wij God noemen, tot waar God in al wat leeft woont. De ziel van het gebeuren. Zo schouwt Jezus naar Levi, zonder oordeel, belangeloos, onvoorwaardelijk, een en al aandacht voor wat is. Zoals de liefde kijkt. En Levi weet zich gezien,

gekend en geliefd in wie hij is. Zijn oude bestaan schudt hij als een oude jas uit en hij staat op als een nieuw geboren mens.

En hij volgt Jezus. Dat klinkt een beetje als een anticlimax. Alsof Levi nu een brave ziel wordt, een vrome christen, een overtuigde volgeling van de leer en de moraal van Jezus, een Farizeeër maar dan van een ander soort. Weet u, volgen betekent niet achter iemand aanlopen. Het is niet je vrijheid inleveren voor een nieuwe afhankelijkheid en zekerheid. Nee, volgen betekent met iemand in dialoog zijn, volgen betekent je levenservaringen, je vreugde en verdriet, je tegenslagen en genade delen met een goede vriendin of vriend en dat kan ook Jezus zijn en zo het goede leven op het spoor komen dat Gods koninkrijk is. In de werkelijkheid levenswijsheid en recht- doen ontdekken. En hoe kan dat beter door samen aan tafel te gaan en het leven etend en drinkend te vieren. Levi opent zijn huis voor een gastmaal waar veel tollenaars en zondaars zich thuis voelen, thuiskomen, zonder oordeel, eindelijk als déze mens welkom.

En dan gaat het gedonder verder. De leerlingen van Jezus worden erop aangesproken door de kenners van godsdienst en zeden. Waarom eten en drinken jullie met tollenaars en zondaars? Dat kan toch niet zomaar! Weer die tweedeling. Met zulke verkeerde mensen laat je je toch niet in! Ga je niet aan tafel, deel je het leven niet! En dan grijpt Jezus in: "Gezonde mensen hebben geen dokter nodig. Ik ben gekomen om de buitengeslotene opnieuw te verbinden, de zoekgeraakte te vinden, de vernederde te verhogen en wie in de knoop zit te bevrijden".

En dan komt hun grootste bezwaar op tafel. Wij, Farizeeërs en schriftgeleerden en ook de leerlingen van jouw leermeester Johannes, wij vasten en bidden om zo de komst van de Messias te bespoedigen, maar jullie eten en drinken maar en zijn te lui en te zondig om te vasten en te bidden. Ze zien wat Jezus doet en veroordelen het. Ze hebben ogen maar zien niet, hebben oren maar horen niet, ze zitten gevangen in hun eigen gelijk. En weer probeert Jezus hun blindheid te openen: hoe kunnen de bruiloftsgasten vasten als de bruidegom er is? Jezus gebruikt een prachtige metafoor voor Gods aanwezigheid. De bruidegom is er en waarom sluiten jullie jezelf buiten? Er staat jonge wijn op tafel en iedereen heeft een nieuw kleed aan, de nieuwe tijd is aangebroken, maar waarom willen jullie Farizeeën en kenners van de wet mijn bruid niet zijn?

Deze tollenaars en zondaars verstaan mijn aanzoek en genieten het liefdesmaal. Wanneer gaat jullie deur open en komen jullie te voorschijn? Of blijven jullie bij de oude wijn?

André Wesche
(awesche@kpnmail.nl)

Gelezen: Lucas 5,27-39